

نیمه شعبان رسید و منتظران را حجت بر حق، امام منتظر آمد

در آستانه سالروز ولادت حضرت مهدی (عج)، در گفت و گویی با آیت‌ا... سیداحمد حسینی خراسانی عضو فقهای شورای نگهبان به بررسی منطق قرآنی مهدویت و ادله این مفهوم متعالی در کلام وحی پرداختیم

می کند و همه چیز در اختیار دارد و (به خصوص) تخت عظیمی دارد! او و قومش را دیدم که برای غیر خدا - خورشید - سجده می کنند و شیطان اعمالشان را در نظرشان جلوه داده و آن‌ها را از راه باز داشته و از این رو هدایت نمی شوند.» (نمل) - ۲۳ و ۲۴ / ترجمه آیت‌ا... مکارم شیرازی) یعنی در زمان سلیمان (ع) هم که پروردگار، از در رحمت، به آن نبی بزرگوار، سلطنت ظاهری دنیا را اعطا فرموده بود، باز هم می شد نشانی از پلیدی و شرک را در عالم یافت. بنابراین، اراده و وعده‌ای که پروردگار در قرآن کریم مورد اشاره قرار داده، هنوز محقق نشده؛ حال آن که پروردگار، صادق مطلق است و خبری که او می دهد، عین حقیقت و صواب است؛ در بشارت که ذات کبرایی او می دهد، احتمال خلاف و اشتباه وجود ندارد: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَاتِ» (آل عمران - ۴۹)؛ اراده ذات اقدس الهی، اراده مطلق است و تخلف از این اراده، ممکن نیست.

و نتیجه نهایی از این مقدمه مستدل و مستند به آیات وحی چیست؟ با توجه به آن چه در فرازهای قبل گفتیم، یعنی محتوای مهدوی آیات و نیز، اراده و وعده‌ای که پروردگار در کتاب وحی به آن تاکید کرده است و آن چه که در باب خلف وعده نکردن خدا و حتمی بودن اراده باری تعالی گفتیم، باید انتظار روزی را داشته باشیم که به تعبیر معصومین (ع) «يُمَلَأُ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضُ قَشَاطًا وَعَذْلًا» (مجمع البیان: ج ۷ ص ۲۴۰)، زمین پر از عدل و داد شود، حکومت الهی بر زمین احاطه پیدا کند و همه نوع بشر، بدون بیم و ترس، پروردگار را خالصانه عبادت کنند. آن حجت خدا بر اهل زمین در روزگار ما، بر اساس روایات شیعه و سنی، کسی نیست جز وجود مقدس حضرت صاحب امر، حجت بن الحسن العسکری - وحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء - که خواهد آمد و وعده الهی با ظهور او محقق خواهد شد.

مطابق آن چه فرمودید، بر اساس منطق قرآن، باید انتظار را بخشی جدایی ناپذیر از زندگی بشریت بدانیم؛ وظیفه منتظران در جامعه اسلامی چیست؟ بشریت چه بداند، چه نداند، چه بخواهد و چه نخواهد، همواره در حال انتظار به سر می برد. معنای انتظار، دست روی دست گذاشتن و منتظر وقایع ماندن تا این که چه پیش آید؟ نیست. انتظاری که در منطق قرآنی عرضه می شود، به معنای «تَرْتُّبٌ» است، «صد کردن و این ترصد، معنای «تَرْتُّبٌ» دارد، یعنی تحقیق، مطالعه، بررسی و ارزیابی برای فراهم کردن اسباب و شرایط تحقق وعده الهی. این را

نتایجی می توان به دست آورد؟ بهره بردن از بحثی که مطرح کردیم، باز هم با توجه ویژه به آیات کلام... میسر می شود. در قرآن مسئله وجود حجت حق روی زمین، در تمام دوره‌ها، مسئله مطرح و اثبات شدنی است؛ این که باید در هر دوره زمانی، راهبری باشد که به اذن پروردگار، دست انسان را بگیرد و از ظلمات جهل و کفر بگذراند و به سر منزل مقصود برساند. زمین هرگز از حجت حق خالی نیست. این مسئله آن قدر اهمیت دارد که طبق روایت قرآن، پروردگار پیش از خلقت آدم، موضوعیت داشتنی آن را برای فرشتگان تبیین فرموده است: «وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأُتْكَ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً» (به خاطر بیاور) هنگامی که پروردگار ت بر فرشتگان گفت: من در روی زمین، جانشینی [= نماینده‌ای] قرار خواهم داد. (بقره - ۳۰) / ترجمه آیت‌ا... مکارم شیرازی)؛ یاد در جایی دیگر می خوانیم: «وَأَمَّا أَنْتَ شُنُذٌ لِّكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»؛ تو فقط بیم دهنده‌ای! و برای هر گروهی هدایت کننده‌ای است. (رعد - ۷) / ترجمه آیت‌ا... مکارم شیرازی) بشریت همواره از حضور یک هدایتگر، یک مدیر خدایی و راهنما به سوی رستگاری الهی برخوردار است؛ بنابراین، وقتی می گویم زمین نمی تواند از حجت حق خالی باشد، مستند به آیات قرآن کریم حرف می زنیم. از سوی دیگر، بر اساس اسناد و مدارکی که متقن ترین و کامل ترین آن‌ها، همین قرآن کریم است، در طول تاریخ بشر، از آغاز تا امروز، در هیچ مقطعی، وعده و اراده‌ای که در باره آن صحبت کردیم، تحقق نیافته؛ یعنی زمانی وجود نداشته است که در آن، تنها حکومت الهی انبیا برقرار باشد و هیچ حکومت غیر خدایی، کافر و ظالمی، مجال حضور و فعالیت پیدا نکند. در هیچ دوره‌ای رهبر آسمانی در جامعه بشری، حکومت مطلق نداشته است تا در همه عالم، تنها خدا بر ستنش شود و در مقابل آن، خبری از شرک و الحاد نباشد. تاریخ بشر، هنوز چنین دوره‌ای را تجربه نکرده است؛ اگر در تاریخ به آدم بر می خوریم، مقابل او ابلیس قرار دارد، در برابر علی (ع)، عمرو عاص و معاویه هستند، در برابر حسین (ع)، حضور جاثران و الحادی یزید و عبید... بر زیاد قرار دارد. حتی وقتی در قرآن، صحبت از حکومت و سلطنت الهی سلیمان (ع) به میان می آید، می خوانیم که هُدهِدُ آمد و از قومی خبر داد و گفت: «إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرَةً تَمْلِكُهُمْ وَأَوْثَقَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ. وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالُهُمْ فَضَدَّهُمْ غِنِ السَّبِيلِ فَهَبْ لَهُمْ لَيْثًا نَدُونَ»؛ من زنی را دیدم که بر آنان حکومت

پس از تورات نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد. (انبیا - ۱۰۵) / ترجمه فولادوند) خداوند پیش بینی می کند که آینده زمین از آن مستضعفان و محرومان است؛ به آن بشارت می دهد که افق روشنی پیش روی شماست و مقصدی که برای شما پیش بینی شده، سرشار از موفقیت و خوشبختی است. در واقع خداوند در این آیه شریفه، امید به آینده را در مستضعفان تقویت می کند. دسته دوم از آیات قرآن که با حوزه مهدویت ارتباط دارد، آیاتی است که وعده‌های الهی را در این زمینه شامل می شود. به طور مثال، در آیه ۵۵ سوره مبارکه نور می خوانیم: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»؛ خدا به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین [خود] قرار دهد؛ همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین [خود] قرار داد و آن دینی را که بر ایشان پسندیده است، به سوشان مستقر کند و بمیشان را به ایمنی مبدل گرداند. (ترجمه فولادوند) خداوند وعده رسیدن روزگاری را می دهد که در آن، مردم بدون هیچ خوف و ترسی، او را عبادت می کنند، همه خداوند را می پرستند و دینی که پروردگار برای آن‌ها پسندیده و برگزیده است، فراگیری می شود. دسته سوم آیاتی هستند که در آن‌ها، خداوند اراده خود را مبنی بر برقراری حکومت صالحان، به صراحت اعلام می کند؛ یعنی اگر در دسته اول، خبر از وقوع یک رویداد مطرح یا در دسته سوم، وعده‌ای به مؤمنان داده شده بود، در آیات دسته اخیر، ما با موضوع اراده پروردگار برای برقراری حکومت صالحان، رو به رو هستیم؛ «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلُهمُ الْوَارِثِينَ»؛ ما می خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم. (قصص - ۵) / ترجمه آیت‌ا... مکارم شیرازی) خداوند اراده فرموده است که صالحان، شایستگان و خوبان، بر گستره زندگی بشر حکمرانی کنند و این امر، خواست حق تعالی است. این مقدمه‌ای است که باید در باره نگاه به موضوع مهدویت و آینده بشر در قرآن، به آن توجه ویژه داشته باشیم.

آن چه بیان فرمودید، قاعداً مقدمه خوبی است که باید دستمای بحثی اساسی تر باشد؛ با استفاده از این مقدمه، چه

جواد نوائین رودسری - باور به ظهور منجی، با خلقت انسان عجین است؛ بشر ذاتاً به آینده امید دارد و این امید، همچون دیگر گرایش‌هایی که در ذات او به عنوان ودیعه قرار داده شده است، بیهوده و بی دلیل نیست. هر چند که در تاریخ بشری، این باور ذاتی پاک و الهی، با انواع انحرافات آلوده شده است و شیاطین از هر فرصتی برای گمراهی بشر استفاده کرده و می کنند، اما وعده الهی این است که آفتاب از پس ابر بیرون خواهد آمد و جهان، آن نور مطلق را به چشم خواهد دید، سیاهی و ستم در برابر اشعه الهی آن، ذوب و فنا خواهد شد و فرزند آدم، اساسی ترین گرایش ذاتی خویش - یعنی توحید و پرستش خالصانه پروردگار یکتا - را عینیت خواهد بخشید، بی آن که از گمراهی و جهل، از ستم و بیداد و از هر آن چه سیاهی و تبااهی است، بیمناک باشد. نیمه شعبان و سالروز ولادت یگانه منجی عالم بشریت، حضرت مهدی (عج)، فرصتی است برای بازآموزی مبانی تفکر مهدوی در اندیشه اسلامی و قرآن، به عنوان کلام وحی و اساس دین ما، شاهد و سندی بی خدشه و گران بهاست برای اثبات آن چه که در باره ایمان به عصر ظهور در میان امت وجود دارد. برای بیشتر دانستن درباره این موضوع مهم و راهبردی، در گفت و گویی با آیت‌ا... سیداحمد حسینی خراسانی، عضو فقهای شورای نگهبان، به بررسی مفهوم و شاخص‌های اثباتی مهدویت در قرآن پرداختیم؛ گفت و گویی تفصیلی که بر مدار منطق قرآنی استوار است و می تواند برای علاقه‌مندان این عرصه، بسیار راه گشا باشد. پیشاپیش، ولادت با سعادت قلب عالم امکان، فرزند زهرای اطهر (س)، حجت خدا، حضرت مهدی موعود (عج) را به شما دوستداران و عاشقان خاندان رسالت و شیفتگان راه حق، تبریک و تهنیت می گویم.

مهدویت و واقعه بزرگ ظهور را بر بستر منطقی قرآنی، اثبات و به مردم عرضه کرد. دسته نخست این آیات، آیاتی هستند که از فراجام بشریت و انجام خلقت خبر می دهند؛ آیاتی که در واقع باید آن‌ها را نوعی بشارت بدانیم؛ بشارت به این که بشر سرانجام مشخص و مقصد تعیین شده‌ای دارد که در آن جا، آن چه خیر و نیکی است به صورت تام و تمام حاکم می شود و بدی و زشتی از جهان رخت بر می بندد. در آیه ۳۳ سوره مبارکه توبه می خوانیم: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»؛ او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین درست، فرستاد تا آن را بر هر چه دین است، پیروز گرداند، هر چند مشرکان خوش نداشته باشند. (ترجمه فولادوند) این معنا در قرآن کریم، مکرر آورده شده است و می توان مصادیق دیگری را هم برای آن یافت؛ خداوند اعلام و به نوعی، به بشریت اخطار می کند که فرستاده خودش را به سوی آدمیان گسیل داشت تا آن توحید خالص و ناب را بر همه عالم مسلط کند، بر همه گرایش‌ها و فرقه‌های ملحد و مشرک غلبه دهد؛ رسول خودش را به سوی ما فرستاد تا حکومت مطلق توحیدی بر جهان حاکم شود، هر چند که این امر، برای کافران و طاغوت‌ها امری ناخوشایند باشد و آن را نخواهند. یا در جای دیگری می خوانیم: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» و در حقیقت، در زبور

یکی از پرشش‌هایی که عموماً برای علاقه‌مندان به حوزه مهدویت و ارادتمندان حضرت ولی عصر - ارواحنا فداه - پیش می آید، این است که جایگاه مهدویت در قرآن کریم کجاست و چگونه می توان ضرورت امر بزرگ ظهور را بر اساس آیات کتاب وحی اثبات کرد.

ببینید، ما در قرآن کریم، با سه دسته آیات رو به رو هستیم که می تواند به ما در این زمینه کمک کند؛ یعنی با توجه به محتویات آن‌ها، می توان اندیشه

با توجه به آن چه که درباره محتوای مهدوی آیات و نیز، اراده و وعده‌ای که پروردگار در کتاب وحی به آن تاکید کرده است و آن چه که در باب خلف وعده نکردن خدا و حتمی بودن اراده باری تعالی گفتیم، باید انتظار روزی را داشته باشیم که زمین پر از عدل و داد شود، حکومت الهی بر زمین احاطه پیدا کند و همه نوع بشر، بدون بیم و ترس، پروردگار را خالصانه عبادت کنند

الحی القدیم... ۷ - صد مرتبه تسبیحات اربعه (سبحان...) و الحمد لله ولا اله الا... و... اکبر)، افزون بر این‌ها، مواردی دیگر از دعاها و زیارت‌ها هم برای شب نیمه شعبان وجود دارد که می توانید در کتاب‌هایی مانند مفاتیح الجنان، آن‌ها را بیابید.

■ نمازها

نوع دوم اعمال در این شب عزیز، یعنی نمازها که باید به امید قبول پروردگار، به حد وسع اقامه شود و البته، انجام دهنده باید که از دعای خیر برای دیگران فراموش نکند: ۱ - پس از نماز عشا، دور گمت نماز بخوانید؛ در رکعت اول حمد و سوره «کافرون» و در رکعت دوم، سوره حمد و سوره «قل هو الله» و نماز را تمام کنید. بعد از سلام، تسبیحات حضرت زهرا (س) را بخوانید و بعد دعای «یا من... ما جا العباد...» را قرائت کنید. ۲ - اقامه نماز جعفر طیار که کیفیت آن در کتاب‌های مشهور دعا آمده است. ۴ - خواندن ۱۰۰ رکعت نماز (۵۰ نماز دور گعتی) در هر رکعت، یک مرتبه حمد و ۱۰ مرتبه سوره «قل هو الله... احد».

می آرزود. بنابراین در این شب، ذکر خداوند تبارک و تعالی و دعا و استغفار زیاد داشته باشید؛ زیرا که پدرم فرمود: دعا در این شب مستجاب است. (مصباح المتجهد، ص ۸۳۷)

■ دعاها و زیارت‌ها

برای این شب عزیز و مبارک که میلاد امام عصر و قلوب است، اعمالی وارد شده که بر دو نوع هستند: ۱ - دعاها و زیارت‌ها ۲ - نماز. اما درباره اعمال نوع اول: ۱ - غسل ۲ - احیای این شب به نماز و دعا و استغفار ۳ - زیارت سالار شهیدان (ع) که افضل اعمال این شب است و مختصرترین شکل این زیارت آن است که مؤمن بر فراز نام یا جای بی سقف رود، و به سوی آسمان بلند کند و بگوید: «السلام علیک یا ابا عبا... السلام علیک و رحمة... و بر کاه ۴ - خواندن دعای کمیل ۵ - خواندن دعای شب نیمه شعبان که به منزله زیارت امام زمان (عج) است با این عبارت شروع می شود: «اللهم بحق لیلتنا هذه... ۶ - دعایی از امام صادق (ع) که با این عبارت آغاز می شود: «اللهم انت

امشب، شب قدر است، شب دعا و نیایش به درگاه حضرت حق، شب برآورده شدن آرزوها، شب میلاد منجی عالم بشریت. امام علی (ع) به نقل از پیامبر خدا (ص) می فرماید: «خداوند متعال در شب نیمه شعبان فرشته‌ای را نازل فرموده که از غروب خورشید تا طلوع فجر ندا می دهد: آیا توبه کننده‌ای در این شب هست تا او را بیامرزم و آیا طالب رزقی هست تا او را رزق بدهم. (ثواب الاعمال، ج ۳، ص ۲۲۳) امام محمد باقر (ع) نیز، در فضیلت شب نیمه شعبان می فرماید: (شب نیمه شعبان، پس از شب قدر، با فضیلت ترین شب هاست. در آن شب، خداوند به بندگان عطای می کند و بر آنان منت می نهد و ایشان را می بخشد؛ بنابراین در تقرب به خدا در آن شب کوشش کنید، زیرا خداوند به ذات خود قسم یاد کرده است هیچ سائلی را در آن شب رد نکند. (مصباح المتجهد، ص ۸۳۱) در روایتی دیگر، امام رضا (ع) هم درباره فضیلت این شب فرموده است: «این نیمه شعبان است که خداوند، بنده‌ها را [به برکت آن] از آتش جهنم آزاد می کند و گناهان بزرگ آنان را

مروری بر اعمال مشهور شب نیمه شعبان

فرصت مغتنم اجابت دعا